

20 Δεκεμβρίου 2013
Αριθμ. Πρωτ.: 178986/55538/2013

Πληροφορίες: Δημήτρης Βερέμης (τηλ.: 2131306)
Ιωάννα Κουβαριτάκη (τηλ.: 2131306)

Υπουργείο Τουρισμού
Γενική Διεύθυνση Τουριστικής Πολιτικής και Οργάνωσης
Διεύθυνση Τουριστικής Εκπαίδευσης
Τμήμα Επαγγελματικών Σχολών (ΕΠΑ.Σ) και
Ινστιτούτων Επαγγελματικής Κατάρτισης (Ι.Ε.Κ)
Υπόψη Προϊσταμένης
Αμαλίας 12
105 57 Αθήνα

Υπουργείο Τουρισμού
Επαγγελματική Σχολή (ΕΠΑ.Σ)-ΙΕΚ

Θέμα: Εγγραφή και φοίτηση επιτυχόντα με αναπηρία στο ΙΕΚ

Αξιότιμη κυρία , αξιότιμε κύριε ,

Ο Συνήγορος του Πολίτη, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του κατά το άρθρο 103 § 9 του Συντάγματος, το Ν.3094/2003 και το Ν.3304/2005, βάσει του οποίου ορίσθηκε φορέας παρακολούθησης της εφαρμογής της αρχής της ίσης μεταχείρισης, εξετάζει αναφορά του κυρίου , προσώπου με νοητική αναπηρία, με θέμα την άρνηση εγγραφής και φοίτησης του στο ΙΕΚ για το ακαδημαϊκό έτος 2013-2014.

Ειδικότερα, σύμφωνα με τα στοιχεία του φακέλου, ο κύριος , ολοκλήρωσε τη φοίτησή του σε γενικό σχολείο πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης λαμβάνοντας ειδική εκπαιδευτική υποστήριξη (παράλληλη στήριξη από εκπαιδευτικό). Στη συνέχεια, ακολουθώντας την προβλεπόμενη διαδικασία εισαγωγής σε μεταδευτεροβάθμια εκπαίδευση, αναδείχθηκε ως επιτυχών ( ) με την ειδικότητα « » στο ΙΕΚ , όπου και προσήλθε έγκαιρα ( ) προκειμένου να ολοκληρώσει την εγγραφή του. Παράλληλα με τα δικαιολογητικά εγγραφής, κατατέθηκαν έγγραφα με προσωπικά δεδομένα του ανωτέρω που αφορούν στην κατάσταση υγείας και την αναπηρία του.

Σχετικά με τη δυνατότητα φοίτησης του κυρίου , το ΙΕΚ απηύθυνε ερώτημα (αρ. πρωτ. /21.10.2013) στη Διεύθυνση Τουριστικής Εκπαίδευσης, η οποία, με βάση τα προσωπικά ιατρικά δεδομένα, έκρινε ότι δεν είναι δυνατή η φοίτησή του λόγω της αδυναμίας παροχής ειδικής αγωγής από την εκπαιδευτική μονάδα (αρ. πρωτ. /29.10.2013). Σε συνέχεια αυτού η αίτηση εγγραφής του στο ΙΕΚ δεν έγινε δεκτή (αρ. πρωτ. ΙΕΚ /29.10.2013).

Αξίζει να σημειωθεί ότι, η _____, ως δικαστικός συμπαραστάτης, είχε προτείνει, υπό την έννοια μίας άτυπης παράλληλης στήριξης κατά το πρότυπο των προβλέψεων για την υποστήριξη στη γενική πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση των μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, τη συνοδεία του κυρίου _____ από τον αδελφό του _____, προκειμένου να υποστηριχτεί στη φοίτησή του στη μεταδευτεροβάθμια εκπαίδευση.

Από τη διερεύνηση του σχετικού νομικού πλαισίου προκύπτουν τα εξής:

A. Σε ότι αφορά τα δικαιώματα των προσώπων με αναπηρίες, σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο και την κυρωθείσα «Σύμβαση για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες» (N. 4074/2012), η οποία έχει αυξημένη τυπική ισχύ υπερισχύοντας έναντι αντίθετων διατάξεων νόμου (Σύνταγμα αρ. 28 παρ. 1), αποκλείεται κάθε διάκριση ή αποκλεισμός από δημόσιους ή ιδιωτικούς φορείς, στη βάση της αναπηρίας, ενώ απαιτείται λήψη κατάλληλων μέτρων και εύλογες προσαρμογές.

- Συγκεκριμένα, προβλέπεται ότι «...διακρίσεις βάσει αναπηρίας σημαίνει οποιαδήποτε διάκριση, αποκλεισμός ή περιορισμό βάσει αναπηρίας, η οποία έχει ως σκοπό ή επίπτωση να εμποδίσει ή να ακυρώσει την αναγνώριση, απόλαυση ή άσκηση, σε ίση βάση με τους άλλους, όλων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών στον πολιτικό, οικονομικό, κοινωνικό, πολιτιστικό, ατομικό ή οποιοδήποτε άλλο τομέα. Περιλαμβάνει όλες τις μορφές διακρίσεων, συμπεριλαμβανομένης και της άρνησης παροχής εύλογης προσαρμογής,...»¹.

- Παράλληλα, «...εύλογη προσαρμογή σημαίνει τις απαραίτητες και κατάλληλες τροποποιήσεις και ρυθμίσεις, οι οποίες δεν επιβάλλουν ένα δυσανάλογο ή αδικαιολόγητο βάρος, όπου απαιτείται σε μια συγκεκριμένη περίπτωση, προκειμένου να διασφαλιστούν, για τα άτομα με αναπηρίες, η απόλαυση ή η άσκηση, σε ίση βάση με τους άλλους, όλων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και θεμελιωδών ελευθεριών,...»².

B. Σε ότι αφορά, ειδικότερα, την έννοια της διάκρισης λόγω αναπηρίας στο πεδίο της επαγγελματικής κατάρτισης, προβλέπεται ότι:

Απαγορεύεται η άμεση ή έμμεση διάκριση για τους λόγους που αναφέρονται στο N. 3304/2005 ο οποίος έχει ως σκοπό τη «...θέσπιση του γενικού πλαισίου ρυθμίσεως για την καταπολέμηση των διακρίσεων λόγω ... **αναπηρίας**, ... **στον τομέα της απασχόλησης και της εργασίας**, σύμφωνα με τις Οδηγίες 2000/43/ΕΚ του Συμβουλίου της 29ης Ιουνίου 2000 και 2000/78/ΕΚ του Συμβουλίου της 27ης Νοεμβρίου 2000, ώστε να διασφαλίζεται η εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης»³. Ο νόμος προβλέπει, μεταξύ άλλων, τα εξής:

- «...Ως διάκριση νοείται επίσης οποιαδήποτε εντολή για την εφαρμογή διακριτικής μεταχείρισης σε βάρος προσώπου για οποιονδήποτε από τους αναφερόμενους στο άρθρο 1 λόγους»⁴.

- «Προκειμένου για διακρίσεις ... αναπηρίας, ... στον τομέα της εργασίας και της απασχόλησης: α) συντρέχει άμεση διάκριση, όταν, για έναν από τους λόγους αυτούς, ένα πρόσωπο υφίσταται μεταχείριση λιγότερο ευνοϊκή από αυτήν της οποίας τυγχάνει, έτυχε ή θα ετύγγανε άλλο πρόσωπο σε ανάλογη κατάσταση. β) συντρέχει έμμεση διάκριση, όταν μια φαινομενικά ουδέτερη διάταξη, κριτήριο ή πρακτική μπορεί να θέσει πρόσωπα ...ορισμένης αναπηρίας...σε μειονεκτική θέση συγκριτικά με άλλα πρόσωπα ...»⁵.

¹ N. 4074/2012, ΦΕΚ Α'88, άρθρο 2, παρ. 3. Βλ. και άρθρα 1,2,3,4,5, 9

² N. 4074/2012, ΦΕΚ Α'88, άρθρο 2, παρ. 4.

³ N. 3304/2005, ΦΕΚ Α'16, Κεφάλαιο Πρώτο, Γενικές Διατάξεις, άρθρο 1, «Σκοπός».

⁴ N. 3304/2005, ΦΕΚ Α'16, Κεφάλαιο Πρώτο, Γενικές Διατάξεις, άρθρο 2 «Η αρχή της ίσης μεταχείρισης», παρ.3.

⁵ N. 3304/2005, ΦΕΚ Α'16, Κεφάλαιο Τρίτο, «Ίση μεταχείριση ανεξαρτήτως θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού στον τομέα της εργασίας και της απασχόλησης», άρθρο 7, «Η έννοια των διακρίσεων», παρ. 1.

- «... η κατά τον παρόντα νόμο αρχή της ίσης μεταχείρισης ανεξαρτήτως ... αναπηρίας, ... στον τομέα της εργασίας και της απασχόλησης εφαρμόζεται σε όλα τα πρόσωπα, στο δημόσιο και ιδιωτικό τομέα, όσον αφορά: α) ... β) την πρόσβαση σε όλα τα είδη και όλα τα επίπεδα επαγγελματικού προσανατολισμού, επαγγελματικής κατάρτισης, επιμόρφωσης και επαγγελματικού αναπροσανατολισμού, συμπεριλαμβανομένης της απόκτησης πρακτικής επαγγελματικής εμπειρίας...»⁶.
- «Για την τήρηση της αρχής της ίσης μεταχείρισης έναντι ατόμων με αναπηρία, ο εργοδότης υποχρεώνεται στη λήψη όλων των ενδεδειγμένων κατά περίπτωση μέτρων, προκειμένου τα άτομα αυτά να έχουν δυνατότητα πρόσβασης σε θέση εργασίας, να ασκούν αυτήν και να εξελίσσονται, καθώς και δυνατότητα συμμετοχής στην επαγγελματική κατάρτιση, εφόσον τα μέτρα αυτά δεν συνεπάγονται δυσανάλογη επιβάρυνση για τον εργοδότη...»⁷
- «Όταν ο βλαπτόμενος προβάλλει ότι δεν τηρήθηκε η αρχή της ίσης μεταχείρισης και αποδεικνύει ενώπιον δικαστηρίου ή αρμόδιας διοικητικής αρχής πραγματικά γεγονότα από τα οποία μπορεί να συναχθεί άμεση ή έμμεση διάκριση, το αντίδικο μέρος φέρει το βάρος να αποδείξει στο δικαστήριο, ή η διοικητική αρχή να θεμελιώσει, ότι δεν συνέτρεξαν περιστάσεις που συνιστούν παραβίαση της αρχής αυτής...»⁸.
- «Με την έναρξη ισχύος του νόμου αυτού καταργείται κάθε νομοθετική και κανονιστική διάταξη και καθίσταται άκυρη κάθε διάταξη που περιλαμβάνεται σε ατομική ή συλλογική σύμβαση, γενικούς όρους συναλλαγών, εσωτερικούς κανονισμούς επιχειρήσεων, καταστατικά κερδοσκοπικών ή μη οργανώσεων, ανεξάρτητων επαγγελματικών οργανώσεων και συνδικαλιστικών οργανώσεων των εργαζομένων και των εργοδοτών, η οποία είναι αντίθετη προς την, κατά τον παρόντα νόμο, αρχή της ίσης μεταχείρισης»⁹.

Γ. Σε ότι αφορά, ειδικότερα, την εκπαίδευση των ατόμων με αναπηρία / ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες επισημαίνεται, επιπροσθέτως, ότι:

- Ο Ν. 4074/2012 προβλέπει ότι «[τ]α Συμβαλλόμενα Κράτη διασφαλίζουν ότι τα άτομα με αναπηρίες είναι σε θέση να έχουν πρόσβαση στη γενική τριτοβάθμια εκπαίδευση, στην επαγγελματική κατάρτιση, στην εκπαίδευση ενηλίκων και στη δια βίου μάθηση, χωρίς διακρίσεις και σε ίση βάση με τους άλλους. Για το λόγο αυτό, τα Συμβαλλόμενα Κράτη διασφαλίζουν ότι παρέχεται εύλογη προσαρμογή στα άτομα με αναπηρίες.»¹⁰
- Ο Ν. 3699/2008 προβλέπει ότι «[η] πολιτεία δεσμεύεται ... να μεριμνά για την παροχή δωρεάν δημόσιας ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης στους αναπήρους όλων των ηλικιών και για όλα τα στάδια και τις εκπαιδευτικές βαθμίδες. Δεσμεύεται επίσης να διασφαλίζει σε όλους τους πολίτες με αναπηρία και διαπιστωμένες ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, ίσες ευκαιρίες για πλήρη συμμετοχή και συνεισφορά στην κοινωνία, ανεξάρτητη διαβίωση, οικονομική αυτάρκεια και αυτονομία, με πλήρη κατοχύρωση των δικαιωμάτων τους στη μόρφωση και στην κοινωνική και επαγγελματική ένταξη. Η πολιτεία αλλά και όλες οι υπηρεσίες και οι λειτουργοί του Κράτους οφείλουν να αναγνωρίζουν την αναπηρία ως μέρος της ανθρώπινης ύπαρξης αλλά και ως ένα σύνθετο κοινωνικό και πολιτικό φαινόμενο και σε κάθε περίπτωση να αποτρέπουν τον υποβιβασμό των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία στη συμμετοχή ή στη συνεισφορά τους στην κοινωνική ζωή.»¹¹

Σε συνέχεια της ανωτέρω διερεύνησης των στοιχείων της υπόθεσης και του σχετικού νομικού πλαισίου η Αρχή επισημαίνει ότι η άρνηση εγγραφής του κυρίου
στο ΙΕΚ
μπορεί βάσιμα να θεωρηθεί διάκριση στο πεδίο της
εκπαίδευσης και της επαγγελματικής κατάρτισης λόγω αναπηρίας.

⁶ Ν. 3304/2005, ΦΕΚ Α'16, Κεφάλαιο Τρίτο, άρθρο 8, «Πεδίο εφαρμογής», παρ.1.

⁷ Ν. 3304/2005, ΦΕΚ Α'16, Κεφάλαιο Τρίτο, άρθρο 10, «Εύλογες προσαρμογές για τα άτομα με αναπηρία».

⁸ Ν. 3304/2005, ΦΕΚ Α'16, Κεφάλαιο Τρίτο, άρθρο 14, «Βάρος αποδείξεως», παρ. 1.

⁹ Ν. 3304/2005, ΦΕΚ Α'16, Κεφάλαιο Τρίτο, άρθρο 26.

¹⁰ Ν. 4074/2012, ΦΕΚ Α'88, άρθρο 24, «Εκπαίδευση».

¹¹ Ν. 3699/2008, ΦΕΚ Α 199, άρθρο 1 παρ. 1.

Η Αρχή θεωρεί ότι με βάση την αρχή της ισότητας και της μη διάκρισης επιβάλλεται η εγγραφή του στη συγκεκριμένη δομή επαγγελματικής κατάρτισης, με εύλογες προσαρμογές, εκ μέρους του ΙΕΚ, οι οποίες θα διευκολύνουν τη φοίτησή του. Σε περίπτωση που το ΙΕΚ δεν δύναται για το ακαδημαϊκό έτος 2013-2014 να προβεί, ως οφείλει βάσει του νόμου, στις απαραίτητες εύλογες προσαρμογές που θα επιτρέψουν την ομαλή ένταξη και φοίτηση του κυρίου _____, προτείνεται να γίνει δεκτή η πρόταση του δικαστικού συμπαραστάτη περί συνοδείας του ανωτέρω από τον αδελφό του.

Κατόπιν των ανωτέρω, σας παρακαλούμε να μας ενημερώσετε για τις απόψεις σας επί του θέματος και τις ενέργειες στις οποίες προτίθεστε να προβείτε άμεσα προκειμένου, αφενός, να μη χαθεί το σχολικό έτος, αφετέρου, να αποκατασταθούν τα δικαιώματα του ανωτέρω και η νομιμότητα.

Για κάθε περαιτέρω πληροφορία ή διευκρίνιση θα είμαστε στη διάθεσή σας.

Με τιμή,

Βασίλης Καρύδης   Γιώργος Μόσχος
Βοηθεί Συσνήγοροι του Πολίτη

Κοινοποίηση:

1. Υπουργείο Τουρισμού
Υπόψη Γενικού Γραμματέα
Αμαλίας 12
105 57 Αθήνα

2.